

Mit tanulhat a normális gyermek nevelője a kriminalpedagogustól?

Írta: Dr. Révész Margit

az Erzsébetfalvai Kriminalpaedagogia Intézet laboratórium-
vezetője.

A háború rettenetességei közepett az elpusztíthatatlan nemes, pozitív tendenciák közül egy tudott teljes mértékben érvényre jutni: s ez az ökonomiás, tervszerű beosztás szerinti gazdálkodás. A háború természetes velejárója, a szűkölködés hozta magával, hogy minden értékkel gazdaságosabban kell élnünk; egyrészt a kevesebb produkció, másrészt az elkerülhetetlen tömegpusztulás hozta magával, hogy minden termés es kitermelés kevesebb lett. S mikor a javak abszolút mennyisége csökken, relatív értékük sokszorosán megnövekedik.

Ezek miatt tanultuk meg az őstermények teljes kihasználását is s már tudjuk, hogy a burgonya héját sem szabad eldobnunk, hogy a mosogatóvíz zsíráját mint lehet szappanfőzésre felhasználni, hogy az állatok belső részeiből ízes és tápláló ételeket lehet főzni stb.

Ugyanez a meggondolás vezetett a legnemesebb matéria — az emberanyag megbecsülésére is. Ezen a téren is megvan a csökkenés kettős momentuma: a kisebb produkciónak a tömeges pusztulás; tehát itt fokozottan jelentkezett annak szüksége, hogy a meglévő értékeket teljes mértékben kihasználjuk, s még a kisebb jelentőségű egyedeket is felhasználjuk.

Így került sor a kriminál-pedagógia intenzívebb művelésére is. Az itt megforduló gyermekanyag! a társadalom szempontjából egészben véve csökkent értékű, (minderwertig) ha egyes egyének bírnak is közöttük gyakorta izolált tehetséggel. Kisebb értékű már csak azért is, mert a maga erőit nem a társadalom keretében, azon belül juttatja érvényre, hanem sokszor rajta kívül (mint pl. csavargás), sőt gyakran ellene (mint pl. lopás).

A pedagógus munkájának itt tehát ügyi kell koncentrálnia, hogy ezen belső erők irányát átalakítsa, extra- és antiszociális jellegét megszüntesse. Mert az erők megnyilvánulása, a kifelé törekvő energiák megjelenése ellen nem kell küzdenünk; sőt örvendetes jelenségnek kell vennünk az aktivitást. A kriminál-pedagógus munkája nem lehet teremtő, alkotó erejű; de jelentősége éppen abban áll, hogy vezető, átalakító hatású. A régiek azt tanították, hogy a természetet nemi lehet kiüzni; (»naturam expellas furca, tamen usque recurret«); mi, a modern energetika hívei azt állítjuk, hogy igenis: a meglévő potenciális energiákat lehet megfelelő módszerekkel a kívánt minőségű és mennyiségű aktív, eleven energiává átalakítani.

Ezen átalakító munka elengedhetetlen feltétele az, hogy ismerjük a gyermek lelkét, egész énjét, pozitív és negatív tulajdonságait, azaz képességeit és hiányait. Tehát a pedagógiai munka megkezdését meg kell, hogy előzze a pszichológus munkája, a gyermek pszichológiai megismerése. Hint ahogyi a racionális orvos gyógyító működését csak helyes, alapos diagnózis elkészítése után kezdheti meg úgy a kriminál-pedagógus tulajdonképeni munkája is csak a jól megalapozott, részletes pszichológiai leírás után veheti kezdetét. S ahogyan megesik, hogy néha a kuruzsló is — a véletlenek összeesése folytán — csodás gyógyításokkal di-

csekedhetik, azonképen tanultság nélküli pedagógus is tud olykor hatással lenni. De az igazi, tervszerű, céltudatos haladás csakis rendszeres, tudatos ismeretek útján képzelhető.

A kriminál-pedagógia is azóta vett nagyobb lendületet, azóta tud pozitív eredményeket elérni, mióta az elemző, összehasonlító lélektan adatait felhasználva, arra alapítja a maga munkáját. Pl. a csavargó gyereket nem zárjuk le egyszerűen, hogy a külső körülmények akadályozzák meg csavargási hajlama megnyilvánulását, mert hisz ezen eljárásnak csak addig van gátló ereje, míg tényleg alkalmazásban van. Hanem pszichológiai módszerekkel átkutatjuk a gyermek egésze tudattárát, elkezdve az egyszerű lelkiműködésektől, (felfogás, emlékezés) a komplikáltabbakig (suggestibilitás, kritika). Szintűgy az érzelmi reakciók, a motoros készség stb., mind-mind vizsgálat tárgyát képezik. A megismert adatok alapján most már megkonstruáljuk magunknak a gyermek lényét, s a külső lehetőségek számbavételével olyan irányba igyekszünk őt beállítani, hogy eredeti, — kellemes és jó érzésektől kísért — tendenciái a társadalmi határokon belül jussanak érvényre. Természetesen arra nem lehet számítanunk, hogy ez minden esetben sikerülni fog, de — mint az én tapasztalataim is igazolják, — legalább az esetek 50 százalékában eredménnyel jár. Igen élénken emlékemben van pl. egy 13 éves fiú esete. Mostoha anya, háborús viszonyok miatt a kitűnő tanuló kénytelen abbahagyni az iskolázást, tanonc lesz; a mesterek durva bánásmódját nem tűri, többszörösen megszökik, csavarog, katonákhoz jut ki a frontra, míg végül gyermekbíróság elé kerül. A tüzetesebb véle való foglalkozás után tűnik ki a fiú feltűnő jó szellemi képessége, nagy kéziügyessége, s egyúttal érzelmi, egyoldalú indulatok folytán előálló diszharmóniás volta is. Ambíciójának megfelelően irodai állásba juttatják; nagy intelligenciájánál fogva igen jól használható; egyenetlen érzelmi jellege miatt kissé nehezebben kezelhető, amit — kellő felvilágosítás után — a jóézésű főnök loyális módon intéz el adott alkalmal.

A kriminál-pedagógiai siker másik tényezője: a

hosszú akarás. Ezen azt kell értenünk, hogy nem elégszünk meg az egyszeri, erős befolyással, hanem folytonosan és sokáig ellenőrizzük a gyermeket. Nem tartjuk elveszettnek, reménytelennek az esetet, ha kisebb-nagyobb visszaesések fordulnak ugyan elő, de amellet a pozitív, jó tulajdonságok érvényesülési tendenciája is nyilvánvaló. Pl. egy tehetséges, 17 éves irodai képzettségű leány, kinél könnyelmű hajlamok mutatkoztak, rendszeresen, ügyesen adminisztrál egy egyesületi irodát, s habár kisebb kisiklások olykor előfordulnak, tényleges produktivitása mégis sokszorosan felülmúlja negatív értékű tulajdonságait.

A kriminál-pedagógus munkája tehát nemzetgazdasági szempontból megfelel kisebbértékű, másodrangú anyag felhasználásának. Láttuk, hogy a feldolgozás elsőrendű technikája a selejtesebb materiából ás használható termékeket tud produkálni. Mennyivel több eredmény várható ezen tökéletesített technika, megalapozott módszer alkalmazásától a teljes értékű, normális anyagon! Nemcsak azért fontosabb e téren a teljes kihasználás, mert értékeesebb, magasabb színvonalú alapanyagról van szó, hanem mert sokkal nagyobb tömegre vonatkozik. (Szerencsénkre, még mindig túlnyomó számba» vannak közöttünk a normálisak).

Az emberi nem tökéletesítését, erődnek teljesebb érvényesülését célzó minden eljárás ugyanezt az utat tette meg. Előbb próbálták ki, hamarabb alkalmazták a normálisoktól eltérő emberanyagra s csak azután került a sor a nagy, a normális embertömegre. Pl. hamarabb foglalkoztak tudományosan a kórházak, a börtönök higiénájával, mintsem törődtek avval, hogy a dolgozó, munkás emberek legyen megfelelő lakása. Külön osztályokat állítottak gyengeképességű gyermekeknek, — modern elvek, individuális módszer alkalmazása mellett, amikor ezerszámra nőnek még fel az analfabéta gyermekek.

De nem is baj az a kerülő — szinte irracionálisnak tetsző — út, ha a munka nem áll meg a szűkebb körű, abnormis anyag körében. Hanem felhasználva az itt gyűjtött tapasztalatok tanulságait, megfelelően át-

alakítva hozzá azután minél szélesebb mederben alkalmazásba.

A kriminál-pedagógia munkája akkor válik teljes értékűvé, midőn módszereit, tapasztalatait felhasználva, a normál-pedagógusnak válik útmutató, segítő társává. A munkának itt is a pszichológiai megismerésen kell kezdődnie. Ne csak akkor foglalkozzék a tanító, a szülő figyelmesebben a gyermekkel, midőn nála abnormis viselkedést tapasztal, hanem érdeklődése, megismerésvágya épp úgy érje az átlaggyermnekeket. Ha a pszichológia kidolgozott módszereinek alkalmazásával a csökkent értékű gyermekekből is tudunk az életben helytálló embereket formálni, akkor remélhetjük, hogy jobb fajta alapértékekből kiindulva, magasabbra vihetjük a produkció színvonalát s ezáltal majd az átlag-ember abszolút értékét is emelhetjük.

Végeredmény képen összefoglalhatjuk: amint sikerül a tökéletesített technika segélyével a másodrendű anyagot értékében növelni, azonkép lehetséges az elsőrangú matéria teljes energia-értékét hasonló eljárással teljesen kihasználni,